Peragovics Ferenc

Sztyeppei folyónevekről

VISSZHANG - LXX. évfolyam, 8. szám, 2026. február 20.

Baintner Károly írásában (*Oszkil és a székelyek, ÉS,* 2026/4., jan. 23.) az Oroszország és Ukrajna határán folyó Oszkol/Oszkil víznévről állít fel kis teóriát, mondván, kapcsolatban lehet a Kelet-Európában ősidőktől fogva élő török népek egyik törzsével, az *eszkil*lel, amit az utóbbi időben a magyar őstörténet kiváló kutatója, Sudár Balázs hozott összefüggésbe a magyar törzsekhez csatlakozott székelyekkel. Néhány kiegészítést hadd fűzzek cikkéhez.

Az az igazság, ha megnézzük tüzetesen a Donyec- és Don-vidék kisebb-nagyobb vízfolyásait, a steppén – a címben nem így írtam, pedig tudom, hogy az igazi őstörténész nem az oroszos variánst használja! – sok népvándorlás kori hidronimot fedezhetünk fel. A voronyezsi egyetemen írt szakdolgozatom nem véletlenül foglalkozott a Don-vidék vízneveivel. Tanárom elsőként a Voronyezs megyében csordogáló *Tokaj* folyóra hívta fel a figyelmet, amitől nem messze kanyarog kistestvére, a *Tagajka* patak. Ugyanebben az orosz közigazgatási egységben folyik a *Csigla* patak, ami mind között a legnagyobb érdeklődésre tarthat számot. Sudár Balázs Baintner által hivatkozott szakcikkében említ egy *csigil* nevű törzset, ami vélhetően azonosítható az eszkillel. Szerénytelenül az izgalmat hadd fokozzam azzal, hogy Kézai hun történetében a hunok maradványai birodalmuk széthullása után egy *Csigle* nevű helyen, egy kör alakú erődítményben, táborban (= in campo Chigle) húzódtak meg. A magyarországi helységnevek között figyelemre méltó párhuzamot kínál a Veszprém megye devecseri járásában található *Csögle* falunév. Érdekes a *Jelany* folyó neve (Voronyezs megye), amit nem erőszakoltan talán az ótörök ’kígyó’ jelentésű *jilan*nal hozhatunk összefüggésbe, és ami a Somogy megyei *Kisgyalán* nevében rejtőzhet. Zrínyi Miklós *Szigeti veszedelmé*ben az egyik török vitézt Kara Jilannak (’fekete kígyó’) nevezte el. A sort még folytathatnánk a Kurszk megyei *Buda* patakkal, a Harkov/Harkiv alatt a Szeverszkij/Sziverszkij Donyecbe siető *Csepel*lel.

Büszkén mondhatom, hogy az Oszkol folyónevet már én is összefüggésbe hoztam a székelységgel. Szakdolgozatomat itthon lefordítottam magyarra, megmutattam Róna-Tas András professzornak Szegeden. Jó kezdésnek tartotta, biztatott, hogy szerezzek jártasságot a török nyelvek átjárható, mégsem egyszerű világában. Neki is ugrottam az elsőként ajánlott csuvasnak. Később érdeklődéseim más irányba fordultak, de a magyar etnogenezis igazi, tudós attitűddel művelt varázslatos világa ma is lenyűgöz.